

TLM_Lausunto_KEMI ja SIMO_Fortumin 400kV voimajohdot_21072026

Päätöksentekijä Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta
/ museon johtaja sijainen Ylimartimo Teija

Valmistelija arkeologi Puolakka Hanna

KEMI – SIMO, FORTUM POWER AND HEAT 400KV VOIMAJOHTOHANKE

Sitema Oy/Saara Holm on pyytänyt 2.7.2026 Tornionlaakson museolta lausuntoa arkeologisen inventoinnin tarpeesta suunnitteilla olevien uusien 400 kV voimajohtojen alueella Simojoen sähköasemalta Simon Karsikkoon, Veitsiluotoon, Ajoksen satamaan sekä Kemi East -hankealueelle ulottuvalta matkalta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu yleiskartta uusien voimajohtojen sijoittelusta. Tornionlaakson museo toimii alueellisena vastuumuseona vastaten toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Suunnitellut uudet voimajohtoreitit

Lausuntopyynnön ja sen liitekartan mukaan Simojoen sähköasemalta lähteville voimajohdoille on useita edellä mainittuja päätepisteitä, joissa tulee sijaitsemaan energiantensiivisiä hankkeita tai liityntäpiste alueen muuhun sähköverkkoon/kantaverkkoon. 400 kV:n voimajohdon tarvitsema johtoalue on pääsääntöisesti 42 metriä leveä. Pylväitä reitille tulee noin 400 metrin välein. uudet voimajohtolinjat kulkevat osittain olemassa olevien 110kV voimajohtojen ja rautatien suuntaisesti. Lausuntopyynnön liitteenä olevasta kartasta ei selkeästi ilmene johtokäytävien tarkka sijainti tai kummalle puolen olemassa olevia voimajohtoja tai rautatietä uudet voimajohdot sijoittuisivat.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Uudet voimajohdot sijoittuvat Länsi-Lapin maakuntakaava (2015) alueelle. Simon kunnan alueella uudet johtolinjaukset kulkevat osittain kolmen eri tuulivoimaosayleiskaavan alueella (Leipiö 2014, Leipiön laajennus 2018 sekä Seipämäki ja Tikkala 2017) sekä Karsikkoniemen osayleiskaavan (2018) alueella. Kemin kaupungin alueella voimajohdot sijoittuvat neljän eri yleiskaavan tai yleiskaavan muutoksen alueelle (YK-2, YK-6, YK-10 ja YK-11). Kemissä reitit sijoittuvat osittain myös asemakaavoitetuille alueille. Simossa suunnitellut voimajohtoreitit sijoittuvat pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M); Kemissä reitit sijoittuvat maa- ja metsätalousalueelle (M), työpaikka-alueille (TP) ja teollisuusalueille (T) sekä sivuavat asuinalueita (A).

Suunniteltuja voimajohtoja lähin *valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö* (RKY2009) on **Pohjanmaan rantatie** Simossa ja Kemissä. Linjaus risteää suunniteltujen voimajohtojen kanssa Marostenmäentiellä.

Tornionlaakson museon johtaja

21.7.2026

§ 105/2026

Valtakunnallisesti merkittäviin osuuksiin kuuluu myös Ouluntie. Pohjanmaan rantatie on osoitettu koko matkaltaan maakuntakaavassa *Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tieksi tai reitiksi*, jonka kaavamääräyksen mukaan *Suunnittelussa on turvattava Pohjanmaan rantatien säilyneiden osien kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet*. Vanha rantatie on osoitettu koko matkaltaan myös Kemin kaupungin yleiskaavoissa. Voimajohtoreitit risteävät Pohjanmaan rantatien käytöstä poistuneiden osien kanssa Järpissä. Suunniteltujen uusien voimajohtojen läheisyydessä sijaitsee joitakin paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, muun muassa Marostenmäellä, Karsikossa, Järpissä, Ajoksessa sekä Veitsiluodossa.

Lausuntopyynnön liitteenä olevan liitekartan perusteella ei ole mahdollista arvioida voimajohtojen tarkempaa sijoittumista, eikä etäisyyttä rakennetun ympäristön kohteisiin. Tornionlaakson museo ei näin ollen voi arvioida hankkeen mahdollisia vaikutuksia tai inventointitarvetta suhteessa rakennettuun kulttuuriympäristöön. Voimajohtolinjausten läheisyyteen sijoittuvat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja hankkeen vaikutukset niihin tulee selvittää tarkemmassa suunnittelussa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueen kartta ei anna täysin tarkkaa kuvaa johtokäytävän sijainnista, jonka vuoksi on mahdotonta tarkasti arvioida, mihin kaikkiin tunnettuihin muinaisjäännöksiin ja muihin kulttuuriperintökohteisiin hankkeesta voi kohdistua vaikutuksia. Linjan välittömässä läheisyydessä tai mahdollisesti sen kohdalla sijaitsee kiinteitä muinaisjäännöksiä, ainakin Kemin ja Simon rajalla Karsikkoniemessä sijaitsevat **Aaltokangas** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 240010070), **Pirttirakka** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000025630) sekä jo enimmäkseen tutkittu ja tuhoutunut kohde **Kortejärvenkangas** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000018071). Lisäksi suunniteltu linja vaikuttaa risteävän Karsikkoniemessä muun kulttuuriperintökohteen **Aaltokangas 2** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000025634) sekä Järpissä kohteen **Pohjanmaan vanha rantatie** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000096980) eri osien kanssa. Kyseiset tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet tulee ottaa hankkeen tarkemmassa suunnittelussa huomioon.

Lisäksi hankkeen alueella voi olla ennestään tuntemattomia kohteita. Suunnittelualueelta on olemassa muutamia arkeologisia inventointeja, joista useimmat ovat vanhentuneita ja jotka kattavat aluetta vain sirpalemaisesti. Suunnittelualueella sijuvalla nykyisen 400 kV voimajohdon käytävä on inventoitu kokonaan Keminmaan Viitajärveltä Muhoksen Pyhäselän sähköasemalle vuonna 2017 (Keminmaa - Pyhänselkä (Muhos). Voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Muhos, Oulu, Ii, Simo, Keminmaa) 2.-24.10.2017, Museovirasto Arkeologiset Kenttäpalvelut).

Simossa nyt suunnitellulle 400 kV:n linjalle sijoittuvia tuulipuistoalueita on inventoitu 2010-luvulla kolmeen otteeseen (Simo Onkalon ja Putaankankaan tuulivoimalahankealueiden muinaisjäännösinventointi 2010 (Mikroliitti Oy), Simo 2014 Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimapuistojen arkeologinen inventointi (Jaana Itäpalo & Hans-Peter Schultz, Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu), sekä Simo 2015 Leipin tuulivoimapuiston laajennuksen arkeologinen inventointi (Tapani Rostedt, Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu)).

Tornionlaakson museon johtaja21.7.2026§ 105/2026

Lisäksi Simon ja Kemin alueella Karsikossa on inventoitu osana laajempia mahdollisten ydinvoima-alueiden inventointeja vuonna 2009 (Simo ja Kemi sekä Pyhäjoki, Inventointi 2009 Katja Vuoristo). Ajoksessa on inventoitu nykyisen biodieseltehtaan alue, mutta ei Ajosta kokonaan (Kemi Ajos, Takalahti. Takalahden historiallisen ajan kalkkiuunin dokumentointi ja Ajoksen biodieseltehtaan hankealueen arkeologinen inventointi 5.-6.6.2013; Museovirasto arkeologiset kenttäpalvelut).

Edellä mainitut inventoinnit ovat kuitenkin yli 10 vuotta vanhoja, eivätkä siten ajantasaisia. Viimeisin hankealueella tehty inventointi on Kemi Holstinharju Aurinkovoimahankkeen arkeologinen inventointi 2026 (Arttu Tokoi / Maanala Oy), jolloin on inventoitu Holstinharjun aurinkovoimahanketta varten maakaapelille kapeahko johtokäytävä Holstinharjun hankealueelta Kemi Eastin sähköasemalle, joka mukailee tämän hankealueen reittiä, jäädä kuitenkin sitä kapeammaksi. Mikäli molemmat hankkeet toteutuvat suunnitellusti ja samalle puolelle rataa, tulisi 110kV voimajohto asettaa omaan käytävänsä, eikä maakaapelin johtokäytävän inventoinnin voida katsoa kattaneen myös ilmajohtokäytävän aluetta.

Alueen sirpalemaiset inventoinnit ovat siis vanhentuneita. Kokonaisuudessaan hankealueen johtokäytäviä, myöskään jo olemassa olevia, ei ole koskaan systemaattisesti inventoitu. Tämän vuoksi Tornionlaakson museo edellyttää systemaattista arkeologista inventointia kaikilla alueen johtokäytävillä, jotta voidaan saada ajantasainen tieto alueen mahdollisesta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Inventoinnissa tulee ottaa huomioon niin kiinteät muinaisjäännökset, kuin myös mahdollisesti nuoremmat muut kulttuuriperintökohteet sekä muut arkeologiset kohteet.

Alueen laajuuden vuoksi Tornionlaakson museon arkeologi ei voi tehdä inventointia virkатыönä. Arkeologinen inventointi, jonka kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja, tulee tilata muulta arkeologiselta toimijalta. Tämä lausunto tulee toimittaa valitulle inventoinnin tekijälle. Inventoinnin tekijän tulee toimittaa inventointiraportti Tornionlaakson museolle tarkastettavaksi. Arkeologisten tutkimusten tulee perustua Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeisiin (2020).

Luettelo arkeologisia kenttätöitä toteuttavista toimijoista löytyy Museoviraston verkkosivuilta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>

Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-laatuohjeet>

Teija Ylimartimo
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

Tornionlaakson museon johtaja

21.7.2026

§ 105/2026

Jakelu

Sitema Oy, Saara Holm
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto